

КОЛІРНІ УПОДОБАННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА ТА ПЕРЕКЛАДАЧА

Науменко О.В.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

У статті розглядається поняття індивідуального стилю письменника та перекладача, а також його складові. Робиться акцент на колірних уподобаннях. Аналізується їх вплив на продукт творчості.

Ключові слова: картина світу, індивідуальний стиль, колоронім, символічне значення кольору, психологічне значення кольору.

Постановка проблеми. Кожен письменник створює свій стиль, шукає «оригінальних шляхів і засобів втілення своїх ідей та образів» [7, с.239]. Стиль виступає «показником того, наскільки володіє митець життєвим матеріалом» [2]. Водночас індивідуальний стиль не є таким, що свідомо обирається літератором у тому сенсі, що реалізується як суто раціональний вибір певної моделі творчості. Індивідуальний стиль є показником вищого ступеня розвитку творчої особистості. Вироблення, формування індивідуального стилю є актом творчого освоєння, вибирання культури.

Індивідуальний стиль перекладача – це категорія, що складається з трьох компонентів: філософського, індивідуального та професійного. Філософський компонент полягає у тому, що прочитання перекладачем оригіналу оцінюється як наслідок філософського акту сприйняття суб'єктом об'єктивної реальності, внаслідок чого виникає копія сприйнятого об'єкта, в якій обов'язково присутні і об'єкт, і суб'єкт. Індивідуальний компонент пояснюється тим, що перекладач інтерпретує оригінал по-своєму, залежно від своїх соціальних, психологічних, освітніх, вікових, національних особливостей. Професійний компонент пов'язаний з тим, що перекладач має особисті звички на всіх мовних рівнях (фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному, стилістичному, жанровому тощо). «Уникнути руйнуючої діяльності цих трьох складових індивідуального стилю перекладача неможливо, їх можна лише притишити, бо переклад без цих трьох компонентів індивідуального стилю перекладача існувати не може» [5, с. 141].

Досить важливою складовою індивідуального компонента є колірні уподобання. У жінок та чоловіків вони різні. Так, чоловіки часто уникають фіолетового кольору, у їх лексиконі цей колоронім зустрічається рідше.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Не одне покоління вчених намагалося проникнути у таємницю впливу колірної гамми на внутрішнє життя людини. У медицині навіть є поняття «кольоротерапія» – лікування за допомогою кольору. Пояснення цієї методики знаходимо в індійських йогів: вони вважали, що людина складається з вібрацій звуків і кольорів, світлових потоків і мелодій, які чергуються. Від руху, динаміки всіх цих частин повністю залежить життєдіяльність і психічний стан людини.

На думку Макса Люшера, швейцарського психолога, автора унікального колірного тесту, кольори впливають на нас, і цей вплив позначається глибоко на нашому психічному і фізичному стані – хочемо ми цього чи ні. Колір необхідний будь-якій людині, оскільки живить душу і впливає на тіло. За кольором, якому віддається перевага, психологи можуть розповісти про внутрішній світ людини, потайні сторони її душі, про які сама вона навіть не підозрює [9].

Експерт в області кольорів Фабер Біррен провів дуже багато досліджень у цій сфері і у своїй книзі «Психологія кольору та колірна терапія»

(«*Color Psychology and Color Therapy*») він зазначає, що представники обох статей упродовж усього життя віддають перевагу синьому та червоному кольорам [8]. І це не дивно, адже усі кольори можна отримати, змішуючи у різних співвідношеннях три первинні кольори: червоний, блакитний та жовтий. Змішуючи їх попарно, можна отримати три вторинні кольори: оранжевий, зелений та фіолетовий. Знову змішуючи суміжні кольори, отримуємо коло основних кольорів з дванадцятьма секторами.

Про це писав ще у 1810 році Й.В.Гете у своїй праці «Вчення про колір» [1]. Він розробив шкалу кольору, на позитивному полюсі якої знаходиться жовтий, оранжевий, жовто-червоний та пурпуровий кольори, а на негативному – синій, червоно-синій, синє-червоний (причому – це крайній полюс, що виражає найсильніше внутрішнє збудження) та фіолетовий кольори. Й.В.Гете характеризував кольори позитивного полюсу як життєві та рухливі. У поняттях сучасної психології їх можна охарактеризувати як стимулюючі, екстенсивні, експансивні. Якщо, наприклад, в образі чи у картині переважають ці кольори, то можна припустити, що художник – екстравертна людина. І, навпаки, прихильники кольорів негативного полюсу у шкалі – це люди інтравертні, тому що ці тони викликають тривожні, м'які відчуття туги, що нібито спрямовані всередину.

Цінними є спостереження відомого російського художника В.Кандінського. Він досліджував фізичний та психологічний вплив кольору на людину. В.Кандінський був впевнений, що за допомогою кольору можна впливати на душу. Він писав: «Колір – це клавіш, око – молоточок, душа – багатострунний рояль. Художник – рука, яка за допомогою того чи іншого клавішу змушує вібрувати людську душу» [4].

Деякі дослідники вважають, що колір дуже сильно пов'язаний з нашими культурними традиціями. Генетично нам передається не лише спадкова інформація, яка стосується будови і функціонування людського організму і т.п., але й інформація про колір. Протягом тривалого періоду в історії людства культурна спадщина поступово накопичувалася і передавалася з покоління у покоління. Таким чином, інформація закріплювалася навіть на підсвідомому рівні. Це, звичайно ж, стосується і символічного значення кольору. Тому, коли ми стикаємося з яким-небудь кольором, у нас виникає асоціація, характерна для нашої культури.

Психологи засвідчують, що механізм сприйняття кольору однаковий у всіх людей, тобто носії різних мов потенційно повинні сприймати кольори однаково. Проте кожна мова по-своєму описує та членує об'єктивну реальність, через це у різних мовах налічується неоднакова кількість лексичних одиниць на позначення кольору. Так, система відтінків кольорів у російській та українській мовах більш розвинута та розгалужена, ніж в англійській. Про це пише Нікульшина Т.М.: «Колористичний ряд бідніше пред-

ставлений в англійській мові, а семантично ускладнена кольорова парадигма характерна для об'єктів ірреального світу в українській мові» [6, с. 277].

Биокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Феномен кольору всебічно вивчався та продовжує вивчатися лінгвістикою, антропологією, культурологією, психологією та іншими науками. Проблема індивідуального стилю (як письменника, так і перекладача) також ґрунтовно висвітлена у працях вчених. Проте, говорячи про складові індивідуального стилю, виділялися фактори, вагоміші за кольірні уподобання.

Мета статті. У даній статті маємо на меті детально описати вплив кольірних уподобань на індивідуальний стиль письменника та перекладача.

Викладення основного матеріалу. Колір – дуже потужний засіб впливу на людину: інформація, що передається кольором, сприймається людиною на рівні підсвідомості, це відбувається миттєво та мимовілі. У відчуттях, що передаються кольором, криються природні асоціації, закладені у нашій свідомості майже на генетичному рівні (так звана «пам'ять пращурів») та за якими слідують більш тонкі шари особистих асоціацій та кольорових спогадів. Можливості кольору безмежні: він може не лише викликати певні емоції – радість та сум, щастя та журбу, але й створити відчуття тепла або холоду, тісноти або великого простору. Зв'язок кольоропозначень з певними, культурно-закріпленими емоційними станами та ситуаціями дозволяє розглядати кольоропозначення як своєрідний «концепт світобачення», що розуміється як наскрізний образ, значущий для національних картин світу.

Кожен колір має своє символічне та психологічне значення. Зупинимось більш детально на символічному значенні основних кольорів.

Червоний колір. У багатьох народів слово «червоний» означає щось гарне. Але головна його асоціація пов'язана з вогнем та кров'ю. Насправді, це суперечливий колір, оскільки, з одного боку, він означає молодість, красу, радість і кохання (на Русі красуню називали «красна дівця»), а з іншого – це агресія, війна, ворожнеча, помста (на прапорах цей колір означає революцію, боротьбу, бунт).

Білий колір – символ невинності, чистоти, незаплямованості. Саме про це говорить колір сукні нареченої. Білий також порівнюється з денним світлом («білий світ»). Проте цей колір має і протилежні асоціації – він символізує порожнечу, безтілесність, крижане мовчання, смерть. У деяких народів білий колір – це колір трауру.

Жовтий колір – це, насамперед, колір сонця та золота. Але, як у будь-якого кольору, у нього є два протилежні значення: з одного боку, це колір колосся, осені, жовтого листя, а з другого – це колір хвороби, потойбічного світу, розлуки, ревності і зради (лише згадайте значення жовтих квітів).

Чорний колір найчастіше символізує горе, траур, нещастя, загибель, небезпеку. Всім відомі такі вирази, як «чорна заздрість», «чорна туга», «чорне око». Але, окрім цього, чорний колір може означати щось сакральне, пристрасно бажане.

Сірий колір – нейтральний та безпристрасний. Він повністю позбавлений будь-яких стимулюючих чи психологічних тенденцій.

Синій колір. З одного боку, це доброта, вірність, постійність, вічність, небо, чесність, благородство («блакитна кров»), цнотливість. З другого боку, це символ страху, жаху (Синя борода), печалі та горя.

Фіолетовий колір – це суміш червоного і синього, жіночого і чоловічого, активного і пасивного. Це колір завуальованого збудження.

Зелений колір – колір юності, незрілості, надії,

колір трави та листя. Асоціюється зі свіжістю та буйним ростом. Але, знову-таки, може містити негатив: «зелена туга», «зеленіти від злості», «зелений змії».

Вибір, перевага певного кольору у конкретний момент залежить від емоційного стану. Що б не відбувалося з людиною, чого б вона не бажала, про що б не мріяла, це відразу знаходить віддзеркалення у колірному виборі. Та у психології колір пов'язують не лише з емоційним станом людини. Колір, якому віддається перевага, може багато розповісти про потреби людини та особливості її особистості.

Червоний колір характеризує потребу у володінні, у досягненні влади. З тенденцій особистості виділяють пошукову активність, цілеспрямованість позицію завойовника. Даний колір можуть відкидати люди, що досить легко дратуються, а також ті, що знаходяться на межі фізичного або психічного виснаження.

Жовтий колір вказує на потребу в соціальній активності, емоційній залученості, у русі, а також в необхідності розкритися. Вибір жовтого кольору серед інших свідчить про пошук свободи, яка б змогла зробити людину щасливою. Люди, які вважають жовтий найкращим, часто шукають підтвердження своєї значущості та визнання. У жовтому кольорі поміщена психологічна потреба розкритися. Крім того, встановлена цікава закономірність: люди, які на щось сподіваються, часто вибирають жовтий колір, а ті, хто розчарований або зневірився, його відкидають.

Чорний колір – потреба в незалежності (причому на рівні протесту), наполегливе неприйняття і негативізм до будь-яких авторитетів і тиску на особистість. Перевага даного кольору вказує на те, що людина, швидше за все, відчуває нестерпну психічну кризу і сильний тиск суспільства. Людина, яка пристрасно любить чорний колір і вибирає його у всьому, виражає протест, насамперед проти своєї долі.

Сірий колір вказує на потребу у відпочинку і заспокоєнні, говорить про прагнення особи до пасивності. Коли йому відають явну перевагу, то хочуть відгородитися, зробити себе недоступними для розуміння інших, не дати зрозуміти свій внутрішній світ. Його заперечення свідчить про прагнення знайти спокій, захиститися від оточуючих.

Синій колір вказує на потребу у прихильності до когось-небудь. Він здатний викликати безтурботний спокій. Оскільки синій колір символізує єднання, вірність, тісний зв'язок, то його прибічники відчувають себе надійно, тісно і безпечно пов'язаними з оточуючими. Цей колір налаштовує на глибокі роздуми. Якщо людина відкидає синій колір, то у неї залишається незадоволеною потреба у спокої.

Фіолетовий колір говорить про потребу у відході від реальності, а також про емоційну незрілість, завищені вимоги, що пред'являються до життя. Той, хто заперечує цей колір, через схильність до чутливості знаходиться у страху перед втратою своєї незалежності, боїться, що не зможе контролювати свої відчуття.

Зелений колір говорить про потребу у самоствердженні, захисті своїх позицій. Зелений колір – це статичність, тобто це енергія, що дремає. Зелений колір виражає ставлення людини до самої себе. Люди, яким подобається зелений колір, пред'являють до себе завищені вимоги.

Висновки та пропозиції. Колірна картина світу є важливою складовою авторської картини світу. Її вивчення важливе для літературознавства, адже дає уявлення про стиль автора та особливості його творчості, а також для перекладознавства. Колірна картина світу повинна бути точно відтворена у перекладі. Найменші неточності можуть кардинально вплинути на сприйняття твору читачами та на формування їх думки про стиль автора. Саме тут і

виникають проблеми, адже не лише письменники, але й перекладачі мають свій власний індивідуальний стиль, на формування якого впливають різні чинники. Одним з таких чинників є колірні уподобання. Вони залежать від культурних традицій, символічного та психологічного значення кольорів. Для того, щоб зробити якісний та адекватний пере-

клад художнього твору, перекладачі повинні жертвувати власним індивідуальним стилем та якнайточніше відтворювати авторський ідіостиль.

Колірні картини світу окремих письменників ще недостатньо вивчені, деякі – взагалі не розглядалися, тому вони представляють інтерес для подальших наукових пошуків.

Список літератури:

1. Гёте Й.В. Учение о цвете // Режим доступа: <http://www.psyworld.info>
2. Ссипенко Н.Г. Особенности индивидуального стиля автора у художней литературы // Режим доступа: http://www.rusnauka.com/SND/Philologia/3_jesipenko%20n.doc.htm
3. Какой вам подходит цвет? // Режим доступа: <http://temperaments.org/articles/temperament/kakoy-vam-podhodit-cvet.html>
4. Кандинский В. Действие цвета // Режим доступа: <http://www.bibliotekar.ru/kandinskiy/6.htm>
5. Науменко А.М. Складові індивідуального стилю перекладача // Новітня філологія. – 2010. – С. 141-152.
6. Нікульшина Т.М. Ирреальность у просторі можливих світів: етнолінгвальні особливості (на матеріалі англійської та української мов): [монографія] / Т.М.Нікульшина. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 377 с.
7. Храпченко М.Б. Язык художественной литературы // Новый мир. – 1983. – №9-10. – С.235-250.
8. Birren Faber. Color Psychology and Color Therapy: A Factual Study of the Influence of Color on Human Life / Faber Birren. – N.Y.: University Boks, 1961. – 326 p.
9. Lyscher M. The Lyscher Color Test / transl. and ed. by Ian A. Scott. – N.Y.: Pocket Books, 1971. – 187 p.

Науменко О.В.

Черноморский государственный университет имени Петра Могилы

ЦВЕТОВЫЕ ПРЕДПОЧТЕНИЯ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ПИСАТЕЛЯ И ПЕРЕВОДЧИКА

Аннотация

В статье рассматривается понятие индивидуального стиля писателя и переводчика, а также его составные части. Делается акцент на цветовых предпочтениях. Анализируется их влияние на продукт творчества.

Ключевые слова: картина мира, индивидуальный стиль, колоритом, символическое значение цвета, психологическое значение цвета.

Naumenko O.V.

Petro Mohyla Black Sea State University

COLOUR PREFERENCES AS A PART OF WRITER'S AND TRANSLATOR'S INDIVIDUAL STYLE

Summary

The given article deals with the notion of writer's and translator's individual style and its integral parts. The emphasis has been made on colour preferences. Their influence on the product of creative work has been analyzed.

Key words: world picture, individual style, colour naming, symbolic meaning of colour, psychological meaning of colour.

УДК 821.111(73)

РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ОБРАЗА ФУДЖИ У ТВОРІ Р.ЖЕЛЯЗНИ «24 ВИДИ ГОРИ ФУДЖІ КИСТІ ХОКУСАЯ»

Прасол Є.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

В статті проаналізовано образ гори Фуджі в творі Р.Желязни «24 види гори Фуджі кисті Хокусає» з точки зору імагологічної проблеми сприйняття Чужого. Надано можливі потрактовки образу та виявлено особливості сприйняття та репрезентації Японії в творі американського автора. В статті розрізняються рівні втілення японськості в тексті.

Ключові слова: образ «Чужого», стереотип, японськість, Фуджі.

В статті досліджуються особливості репрезентації Японії та японськості через образ-символ гори Фуджі, який «реально» (як географічний факт), інтермедіально (візуально і вербально) та

інтертекстуально вписаний в твір видатного письменника-фантаста Р.Желязни «24 види гори Фуджі кисті Хокусає»¹ (1986). Новела посідає особливе місце в творчості письменника, який став визнаним